

Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка
Кафедра оркестрового диригування

«ПОГОДЖУЮ»

Гарант освітньо-професійної програми, доцент

 Я. ОЛЕКСІВ

" 25 " червня 2021 року

«ПОГОДЖУЮ»

Декан факультету оркестрових інструментів, доцент

 Т. ЛАЗУРКЕВИЧ

" 25 " червня 2021 року

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи, професор

 М. КУШНІР

" 25 " червня 2021 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІНСТРУМЕНТОЗНАВСТВО**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Галузь знань	02 Культура і мистецтво
Спеціальність	025 Музичне мистецтво
Освітньо-професійна програма	«Музичне мистецтво»
Профілізація	«Сопілка», «Гітара», «Цимбали», «Баян», «Акордеон», «Бандура»
Статус	Обов'язкова компонента циклу дисциплін фахової професійно-практичної підготовки (ОК 3.4.5; ОК 3.5.6; ОК 3.6.6;)
Загальний обсяг	2 кредити ЄКТС (60 годин)
Форма підсумкового контролю	Залік
Термін викладання	1 семестр
Факультет	Оркестрових інструментів
Форма навчання	Денна

Львів 2021 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Інструментознавство» для профілізацій: бандура, сопілка, цимбали, гітара, баян, акордеон з галузі знань 02 «Культура і мистецтво» зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво» оновлена відповідно до освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженої Вченою Радою ЛНМА імені М.В.Лисенка від 26 травня 2021 року (Протокол № 1).

Розробник:

Хащеватська Світлана Степанівна – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри оркестрового диригування

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри оркестрового диригування від ”_23_” __червня____ 2021 р., протокол № __10__.

та на засіданні кафедри народних інструментів від ”_18_” __червня__ 2021 р., протокол № _9_

ЗМІСТ

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	3
2. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКИМИ ПОВИНЕН ОВОЛОДІТИ ЗДОБУВАЧ.....	3
2.1 Загальні компетентності.....	3
2.2 Спеціальні (фахові) компетентності.....	4
2.3 Фахові спеціалізовані компетентності	4
3. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.....	5
4. РОЗПОДІЛ ДИСЦИПЛІНИ ЗА СЕМЕСТРАМИ, ГОДИНАМИ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ	6
5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	7
5.1 Теми семінарських занять	9
5.2 Самостійна робота	9
6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	10
7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ.....	11
8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ.....	11
9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	12

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни – створення цілісної панорами і осмислення процесу багатовікового розвитку народного інструментарію України, сутності і закономірності його побутування у фольклорній і академічній музичних культурах, розкриття його самобутності і національних коренів, а також показ еволюції його становлення у ХХ столітті на основі нотної, писемної традиції.

Вивчення інструментів симфонічного оркестру сприятиме поглибленому ознайомленню з багатою спадщиною композиторів-класиків, творчістю сучасних вітчизняних і зарубіжних авторів, наданню змоги творчого підходу до симфонічної партитури щодо її аранжування, інструментування та перекладу для оркестру народних інструментів.

Основними завданнями дисципліни є:

- надання конкретних відомостей про види та типові склади сучасних оркестрів народних інструментів, про відповідний інструментарій, який входить до їх складів (художньо-виражальні можливості, темброво-динамічні характеристики музичних інструментів);
- надання відомостей про партитури різних типів оркестрів і систему запису оркестрової музики;
- орієнтація студентів у питаннях аналізу існуючих партитурних систем.

2. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКИМИ ПОВИНЕН ОВОЛОДІТИ ЗДОБУВАЧ

2.1 Загальні компетентності (ЗК)

ЗК2.Здатність розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4.Здатність до розв'язання проблем.

ЗК5.Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК6.Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК7.Здатність до критики та самокритики.

ЗК8.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК9.Здатність до шанобливого й дбайливого ставлення до історичної спадщини і культурних традицій.

ЗК10.Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК12.Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК13.Здатність працювати самостійно, виявляти ініціативу та лідерські якості.

ЗК14.Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК15.Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК17.Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2.2 Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК1.Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.

СК2.Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у творчо-виконавській діяльності.

СК3.Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.

СК4.Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.

СК6.Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

СК7.Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.

СК9.Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.

СК10.Здатність оперувати професійною термінологією.

СК11.Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.

СК12.Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

СК13.Здатність демонструвати базові навички ділових комунікацій.

2.3 Фахові спеціалізовані компетентності

- 1 Здійснювати виконавську діяльність на базі професійних знань та навичок інструментознавства.
- 2 Демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності та спроможність до її вдосконалення через застосування відповідних практичних і репетиційних методик.

- 3 Створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності, аргументовані знанням музичних стилів різних епох та володінням техніками, прийомами та виконавськими методиками.
- 4 Розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу у виконавській діяльності.
- 5 Оперувати професійною термінологією в сфері фахової діяльності виконавця / викладача.
- 6 Збирати, аналізувати та синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.
- 7 Застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології в процесі виконавської та педагогічної діяльності.
- 8 Взаємодіяти з аудиторією в процесі донесення музичного матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу.
- 9 Поглиблено орієнтуватися у нотному репертуарному матеріалі, враховуючи стильові особливості та естетичні напрямки.
- 10 Здатність до застосування принципів інструментування, транскрипції, аранжування та музичної обробки, вміння професійно застосовувати основи інструментознавства.
- 11 Здатність застосовувати навички практичної роботи у диригентській діяльності.

3. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

РН1. Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час творчо-виконавської діяльності.

РН2. Володіти методами та навичками ансамблевої гри / хорового співу, репетиційної роботи та концертних виступів.

РН3. Демонструвати різні методики удосконалення творчо-виконавської діяльності.

РН4. Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.

РН5. Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.

РН6. Демонструвати спроможність до самостійного дослідження наукової проблеми в галузі музичного мистецтва та написання роботи відповідно до вимог, готовність дискутувати і аргументувати власну позицію.

РН7. Володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу, принципами формування наукової теми та розуміння подальших перспектив розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1. СКЛАДОВІ ЧАСТИНИ КУРСУ ІНСТРУМЕНТОЗНАВСТВА. ІНСТРУМЕНТИ ОРКЕСТРУ НАРОДНИХ ІНСТРУМЕНТІВ МІШАНОГО СКЛАДУ.

(Обсяг – 9 лекційних годин)

Тема 1. Короткі відомості про походження та розвиток музичних інструментів. Музична акустика. Класифікація музичних інструментів.

Тема 2. Відомості про сучасні оркестри народних інструментів та їх різновиди. Партитури оркестрів.

Тема 3. Струнні інструменти оркестру народних інструментів мішаного складу. Загальна характеристика групи домр (кобз) – прима, альт, тенор, бас, контрабас. Бандура. Цимбали. Гітара.

Тема 4. Етнографічні (фольклорні) українські народні інструменти: ліра, торбан, басоля, козобас, бугай і бербениця.

Тема 5. Духові інструменти оркестру народних інструментів мішаного складу: загальна характеристика групи; характеристика групи губних (лабіальних) інструментів (свистуни та їх різновиди, окарини, сопілка, денцівка, півтораденцівка, жоломіга, флюяра, флюярка, скісна дудка, свиріль (кувиця), теленка; характеристика групи язичкових (лінгвальних) інструментів (сурма, ріжок, дрімба, волинка, луска); характеристика групи амбушурних інструментів (трембіта, козацька труба, ріг, лігава); інші народні духові інструменти.

Тема 6. Ударні інструменти оркестру народних інструментів мішаного складу: загальна характеристика групи; тарілки, бубон, тулумбас, великий барабан; інші народні ударні інструменти.

Тема 7. Баяни, оркестрові та темброві гармоніки оркестру народних інструментів мішаного складу: загальна характеристика групи; баян з готовими акордами; оркестрові гармоніки (піколо, альт, тенор-баритон, бас, контрабас);

темброві гармоніки (піколо, флейта, гобой, кларнет, фагот, валторна, труба, туба).

Тема 8. Інструменти оркестру баянів: багатотембровий готово-виборний баян, акордеон, оркестрові і темброві гармоніки, інші інструменти.

Змістовний модуль 2. ІНСТРУМЕНТИ ОРКЕСТРУ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ІНСТРУМЕНТІВ.

(Обсяг – 8 лекційних годин)

Тема 1. Характеристика струнно-смичкової групи: група бандур, група кобз, група цимбалів.

Тема 2. Характеристика духової групи: сопілка, флейта, мала флейта, гобой, кларнет, баян.

Тема 3. Характеристика групи ударних інструментів: литаври, бубон, великий барабан з тарілкою, бухало, трикутник, малий барабан.

Тема 4. Характеристика епізодичних інструментів: бугай і бербениця, козобас, сопілка-альт, сопілка-тенор, сопілка-бас, сурма, зозульки (окарини), трембіта, кувиця (свиріль), ліра, гуцульські цимбали, коза, дримба, ріжок, жоломіга, суремка, дубельтівка, труба, тромбон.

Змістовний модуль 3. ІНСТРУМЕНТИ СИМФОНІЧНОГО ОРКЕСТРУ.

(Обсяг – 8 лекційних годин)

Тема 1. Відомості про сучасний симфонічний оркестр та його різновиди. Партитура оркестру.

Тема 2. Група смичкових інструментів симфонічного оркестру: загальна характеристика групи; скрипка, альт, віолончель, контрабас.

Тема 3. Група дерев'яних духових інструментів симфонічного оркестру: загальна характеристика групи, транспозиція; родина флейт, родина гобоїв, родина кларнетів, родина фаготів, родина саксофонів.

Тема 4. Група мідних духових інструментів симфонічного оркестру: загальна характеристика групи; валторна, труба, туба, тромбон.

Тема 5. Група ударних інструментів симфонічного оркестру: загальна характеристика групи; ударні інструменти з визначеною висотою звука; ударні інструменти з невизначеною висотою звука; ударні інструменти для спеціальних цілей.

Тема 6. Арфа. Фортепіано. Орган.

5.1. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сучасні оркестри народних інструментів та їх різновиди. Партитури оркестрів.	1
2	Характеристика основних оркестрових груп сучасного оркестру народних інструментів мішаного складу: струнно-щипкова група; духова група; група ударних інструментів; епізодичні інструменти.	1
3	Характеристика оркестрових груп сучасного оркестру українських народних інструментів: струнно-смичкова група; група бандур; група цимбалів; група кобз; група духових інструментів; група ударних інструментів; епізодичні інструменти.	1
4	Сучасний симфонічний оркестр та його різновиди. Партитура оркестру.	1
5	Характеристика основних груп симфонічного оркестру: струнно-смичкова група; група дерев'яних духових інструментів; група мідних духових інструментів; група ударних інструментів. Арфа. Фортепіано. Орган.	1

5.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сучасні оркестри народних інструментів та їх різновиди. Партитури оркестрів.	5
2	Характеристика основних оркестрових груп сучасного оркестру народних інструментів мішаного складу: струнно-щипкова група; духова група; група ударних інструментів; епізодичні інструменти.	6
3	Характеристика оркестрових груп сучасного оркестру	6

	українських народних інструментів: струнно-смичкова група; група бандур; група цимбалів; група кобз; група духових інструментів; група ударних інструментів; епізодичні інструменти.	
4	Сучасний симфонічний оркестр та його різновиди. Партитура оркестру.	5
5	Характеристика основних груп симфонічного оркестру: струнно-смичкова група; група дерев'яних духових інструментів; група мідних духових інструментів; група ударних інструментів. Арфа. Фортепіано. Орган.	6
6	Підготовка до підсумкового контролю	2

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сумарна шкала оцінювання здобувача з навчальної дисципліни

СУМА БАЛІВ ЗА ВСІ ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Шкала оцінювання здобувача з семестрового екзамену та поточного контролю

БАЛИ ЗА ВСІ ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
45-50	A	відмінно
41-44	B	добре
37-40	C	
32-36	D	задовільно
30-31	E	
18-29	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-17	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

1. Історичний метод, який дозволяє розглядати соціокультурні та музичні процеси з точки зору їх еволюції.

2. Порівняльний метод, що дає можливість зіставити різні періоди історичного розвитку інструментарію, сфер його побутування, а також репертуарних тенденцій.

3. Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності.

4. Методи контролю, корекції за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності студентів.

5. 4. Бінарні, інтегровані (універсальні) методи. *

* Жодна із запропонованих класифікацій не позбавлена недоліків. На практиці викладач з дисципліни «Інструментознавство» інтегрує методи різних структур, утворюючи неординарні (універсальні) методи навчання, які забезпечують оптимальні шляхи досягнення навчальної і творчої мети.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

1. **Попередній контроль** спрямований на виявлення знань і умінь студента з теми, яка буде вивчатися.

2. **Поточний контроль** здійснюється під час практичних (семінарських) занять з метою перевірки засвоєння попереднього матеріалу і виявлення проблем опанування тими чи іншими теоретичними знаннями та практичними навичками.

3. Підсумковий контроль здійснюється в кінці семестру, після закінчення курсу на іспиті.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Атлас музыкальных инструментов народов СССР / К.А.Вертков, Г.И.Благодатов, Э.Э.Язовицкая. – Москва: Музыка, 1975. – 399 с.
2. Баран Т.М. Концертні цимбали: історико-теоретичний та методологічно-виконавський підходи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03 „Музичне мистецтво” / Баран Тарас Михайлович; ІМФЕ ім. М.Т.Рильського – Київ, 2003. – 20 с.
3. Баран Т. Методологія цимбального звукоутворення та методичні засади раціоналізації виконавської техніки цимбаліста / Т.Баран // Академічне народно-інструментальне мистецтво України ХХ – ХХІ століть: міжнародна наук.-практ. конференція (Київ, 23 – 28 бер. 2003 р.): тези доп. – Київ, 2003. – С. 106-112.
4. Басурманов А. Кратко об истории баяна / А. Басурманов // Музыкальная жизнь. – 1962. – № 2. – С. 20-23.
5. Басурманов А. Справочник баяниста / А.Басурманов. – 2-е изд. –Москва: Советский композитор, 1987. – 424 с.
6. Баштан С. Високий художній рівень – традиція кобзарського мистецтва / С.Баштан // Україна. – 1990. – № 37. – С. 5.
7. Бобровников Є. Грай, музико / Є.Бобровников. – Київ: Музична Україна, 1968. – 84 с.
8. Богданова О.В. Лірницька традиція в контексті української духовної культури: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата мистецтвознавства: спец. 17.00.03 „Музичне мистецтво” / Богданова Олена Володимирівна; НМАУ ім. П.І.Чайковського. – Київ: [б.в.], 2002. – 20 с.
9. Гриньків Р. Конструкція бандури (київсько-харківська, полтавська) / Р.Гриньків // Академічне народно-інструментальне мистецтво України ХХ-ХХІ

ст.: матеріали Міжнародної наук.-практ. конференції (Київ, 23-28 березня 2003 р.). – Київ, 2003. – С. 103-105.

10. Зіньків І. Бандура: проблема генези та типології інструменту / І.Зіньків // Науковий вісник НМАУ ім. П.І.Чайковського: Культурологічні проблеми української музики (наукові дискурси пам'яті академіка І.Ф.Ляшенка): – Київ: НМАУ ім. П.І.Чайковського, 2002. – Вип. 16. – С. 341-353.

11. Хашчеватська С. Походження та розвиток музичних інструментів. Музична акустика. Класифікація музичних інструментів /С.Хашчеватська (методична розробка до курсу „Інструментознавство”): – Львів: ВДМІ ім. М.В.Лисенка, 1994. – 32 с.

12. Хашчеватська С. Ударні музичні інструменти /С.Хашчеватська (методична розробка до курсу „Інструментознавство”): – Львів: ВДМІ ім. М.В.Лисенка, 1995. – 42 с.

13. Хашчеватська С. Струнні музичні інструменти симфонічного оркестру / С. Хашчеватська (методична розробка до курсу „Інструментознавство”): – Львів: ВДМІ ім. М.В.Лисенка, 1995. – 36 с.

14. Хашчеватська С. Дерев'яні духові музичні інструменти симфонічного оркестру /С.Хашчеватська (методична розробка до курсу „Інструментознавство”): – Львів: ВДМІ ім. М.В.Лисенка, 1996. – 40 с.

15. Хашчеватська С. Мідні духові музичні інструменти симфонічного оркестру / С.Хашчеватська (методична розробка до курсу „Інструментознавство”): – Львів: ВДМІ ім. М.В.Лисенка, 1996. – 33 с.

16. Хашчеватська С. Українські народні струнні інструменти / С.Хашчеватська (методична розробка до курсу „Інструментознавство”): – Львів: ВДМІ ім. М.В.Лисенка, 1997. – 43 с.

17. Хашчеватська С. Українські народні духові інструменти / С.Хашчеватська (методична розробка до курсу „Інструментознавство”): – Львів: ВДМІ ім. М.В.Лисенка, 1997. – 43 с.